

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASFOREDRAG ULLENSAKER OG FURUSET SOKN

29.april 2018

ET TILGJENGELIG, ATTRAKTIVT OG HANDLEKRAFTIG LOKALSAMFUNN

Ullensaker kommunes visjon er å videreutvikle et tilgjengelig, attraktivt og handlekraftig lokalsamfunn frem mot 2030. Denne visjonen gir god retning for hvordan Ullensaker kommune skal møte de store endringene med sterk befolkningsøkning, 10.000 nye innbyggere de neste 10 årene, økt urbanisering og stor vekst i næringsliv og antall arbeidsplasser som sentrale utviklingstrekk.

Ullensaker har tradisjon som et attraktivt sted for bosetning. De første menneskene slo seg ned her for 6000 år siden, og fant livsgrunnlag i jakt, fiske og sanking. I løpet av det siste årtusen før vår tidsregning ble det organiserte jordbruket etablert. Denne lange historien er i dag videreført og synlig i kommunenavn og kommunevåpen, med en runetegning av den norrøne fruktbarhetsguden *Ullr* (senere *Ullin*), som våre forfedre tilba for å sikre nok sol og nedbør for kornhøsten.

Utviklingen av bedre jordbruksredskaper førte til en jevn befolkningsvekst i bygdene i Ullensaker, inntil Svartedauden rammet Romerike i 1349. Forbedret folkehelse ga etter hvert grunnlag for ny befolkningsvekst, og i 1660 bodde det 1600 innbyggere i Ullensaker, mot ca. 700 i 1514. Den høyeste befolkningsveksten hadde Hovin og Ullensaker kirkesogn i tiåret 1815 – 1825, med 3,7% årlig vekst. Det er litt høyere enn befolkningsveksten i tiåret 2004-2014!

Kirken i lokalsamfunnet gjennom historien

På 1300-tallet fantes det i alt åtte kirker og kapeller i Ullensaker. **Ullensaker kirke**, trolig vigslet i 1190, oppnådde raskt status som hovedkirke for befolkningen i Ullensaker, Gjerdrum og Nannestad. Kirken var usedvanlig rik på jordegods, og blant prestene var det å bli utnevnt i embetet som sokneprest i Ullensaker ansett som toppen av karrieren. Kirkens høye status kom ikke bare til uttrykk ved at den var rikt utstyrt med messeklær, alterskrud og bøker. Rikdommen kom også til uttrykk ved at kirketaket var tekket med bly, noe som var både uvanlig og kostbart. Etter at den opprinnelige kirken ble tatt av et jordras i andre halvdel av 1400-tallet, ble det bygget en stavkirke. På 1720-tallet beskrev soknepresten kirken som «een gammel Træbygning af oppreist og sammenpløyed Tømmer», og den var i såpass dårlig stand at den ble revet i 1768.

Den nye tømmerkirken ble lagt lenger øst i bygda, og den tjente som Kløftas helligsted frem til den ble rammet av lynnedslag og brant ned i 1952. Dagens kirkebygg fra 1958 vakte med rette stor oppsikt da den ble vigslet. Kirkestedets lange historie som hovedkirke er i vår tid videreført gjennom dette kirkebyggets usedvanlige arkitektur, tegnet av Arnstein Arneberg, og praktfulle utsmykning av Alf Rolfsen. En rekke gjenstander fra de tidligere kirkene i Ullensaker - bl.a. døpefont og dørringer fra 1100-tallet, og altertavlen og prekestolen fra 1640-tallet –

understreker kirkerommets lange historie i dette lokalsamfunnet. Det er ikke uten grunn at kirken kalles «Romeriksdomen»!

Også **Furuset** har hatt kirkebygg siden middelalderen, og den første kirken ble trolig oppført på 1200-tallet. Svartedaudens herjinger halverte folketallet i Kisa, så lokalbefolkningen maktet ikke å holde kirkebygget ved like. Trolig ble den siste gudstjenesten i Furuset feiret på slutten av 1500-tallet, og lokalbefolkningen måtte deretter dra til Hovin eller Ullensaker for å delta på gudstjenester og kirkelige handlinger. Fra 1850-tallet vokste det frem et tydelig krav fra lokalbefolkningen om å få tilbake bygdas gamle helligsted. Det ble først fart i planene da lokalbefolkningen samlet inn kr 3.500,- og bøndene tilbød seg å kjøre frem bygningsmaterialene gratis. Biskop Essendrop vigslet kirken 15.oktober 1879, og de som hadde vært til stede kunne senere fortelle at begivenheten var så stor og høytidelig at de aldri senere kunne glemme dagen. I 100-årsskriftet for Furuset kirke fra 1979 understreker menighetsrådet den nære forbindelsen mellom lokalbefolkning og kirke, og skriver: Jubileet skjer «i ærbødighet og med stor takknemlighet til våre forfedre, som under vanskelige kår og med sparsomme midler, kunne reise denne vakre kirke».

DEN NORSKE KIRKE I DAGENS ULLENSAKER OG FURUSET: TILGJENGELIG OG ATTRAKTIV

Kirken i Ullensaker og Furuset har vært dypt involvert i lokalbefolkningens liv i 1000 år. Den har vært grunnleggende for identitet, forankring og livshjelp og har levd tett på befolkning gjennom både gode og krevende tider. Kirken har vært det stedet som mennesker har søkt til og fått erfare mer himmel på jord.

Den norske kirke har fortsatt denne sentrale rollen i befolkningens liv og hverdag, og er den største religiøse aktøren i lokalsamfunnet med 65,5% medlemsopplutning pr 1.januar 2018 (24.116 medlemmer på kommunenivå, av disse tilhører 3163 Furuset sokn og 6785 Ullensaker sokn). Det største trossamfunnet utenfor Den norske kirke er Den katolske kirke med 1627 medlemmer, og deretter ulike muslimske trossamfunn med 1358 medlemmer. Human-Etisk Forbund har 465 medlemmer bosatt i kommunen.

Den største gruppen utenom Den norske kirke er imidlertid de menneskene som ikke er medlem i noe tros- eller livssynssamfunn, som ved årsskiftet utgjorde 16%, tilsvarende 5724 mennesker. Denne gruppen er svært sammensatt og representerer både en mobiliseringsutfordring – å bidra til at de melder seg inn i det trossamfunnet de tilhører – og en misjonell utfordring for kirken gjennom å invitere dem til dåp og tilhørighet til den kristne kirke.

Åndelig utvikling: Gudstjenestene

Gudstjenestene er kirkens hjerteslag og grunnleggende handling. I kirkens rom kommer Den treenige Gud oss i møte som den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus, og i Ord og sakrament inviterer Gud oss til fellesskap med seg. Den norske kirke i Borg sitt første strategiske mål er derfor at flere deltar i og opplever gudstjenesten som et trosstyrkende og inkluderende fellesskap.

Oppslutningen om gudstjenestene i Furuset er meget god, og økende. Det var 5196 gudstjenestedeltakere i 2017, som er det høyeste tallet de siste fem år og 600 flere enn ved forrige visitas. I gjennomsnitt deltok hvert medlem på 1,63 gudstjenester i 2017, noe som er betydelig over gjennomsnittet for bispedømmet som er på 1,24. I Ullensaker sokn er gudstjenestedeltakelsen noe mer varierende, med 8350 deltakere i 2017, som er knapt 400 færre enn ved forrige visitas. Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse per medlem i Ullensaker ligger på samme gjennomsnitt som bispedømmet (1,24).

Nattverddeltagelsen har i begge sokn økt betydelig siden forrige visitas: Furuset hadde i 2017 hele 1321 nattverdgjester, mot 392 i 2006. Ullensaker har imidlertid den største økningen siden forrige visitas, fra 594 til 2449 nattverdgjester. Det er meget gledelig, og gir god grunn til å pusse støvet av sokneprest Erling Grønland sine ord i forbindelse med bispevisitasen i 1917: «Her er ikke lite kristelig liv, mer enn man i en fart er tilbøyelig til å tro».

De to kirkebyggene er ulike og med hvert sitt særpreg, og sammen med de strategisk beliggende **menighetssentrene** gir det en god ramme for å fortsette å utvikle et tilgjengelig, attraktivt og dynamisk gudstjenesteliv i Ullensaker og Furuset. I løpet av visitasen har jeg fått være med på alt fra **gregoriansk kveldsbønn** og **ungdomsgudstjeneste** i Ullensaker kirke, til **trekkspillkveld** i Furuset kirke. Det er meget prisverdig at man har klart å utvikle så stort mangfold av ulike fromhetstradisjoner og kulturer, med appell til forskjellige grupper av mennesker.

I Furuset har man et godt samarbeid med **Den evangelisk-lutherske frikirke** om gudstjenesteturnusen. I løpet av visitasen har ønsket om å prøve ut **kveldsgudstjenester** vært tematisert ved flere anledninger, noe som kan være verd å forsøke. I Ullensaker har man i år involvert konfirmantforeldre til å ta ansvar for **kirkekaffen** på søndager når ungdommene deres er med som ministranter. Flott nytenkning!

Det regelmessige gudstjenestetilbudet på **Gystadmyr bo- og behandlingssenter** og **Kløfta bo- og aktivitetssenter** – der vi fikk feire nattverdgdustjeneste under visitasen – gir mennesker et glimt av himmel i en hverdag som ofte kan oppleves krevende.

Med utgangspunkt i alt det gode gudstjenestearbeidet i de to soknene vil jeg oppfordre menighetsrådet til å fortsette samtaler, utprøving og tilrettelegging av et enda mer differensiert gudstjenestetilbud tilpasset ulike livssituasjoner og med ulike samarbeidspartnere.

Gravferdsseremoniene og gravferdsforvaltningen er en helt grunnleggende del av kirkens kjerneoppdrag. Kirkens rolle som gravferdsforvalter sikrer en god, erfaren og respektfull forvaltning for alle. I 2017 ble 88% av alle døde i Ullensaker kommune gravlagt ved kirkelig seremoni (Borg bispedømme: 86%). Det vitner om høy kvalitet og troverdighet i kirkens tilstedeværelse og ledsagelse av mennesker i livets tyngste stunder.

Også her i Ullensaker og Furuset har gravlundene blitt et stadig viktigere sted for sorgbearbeiding. Det viser seg gjennom jevnlige besøk på kirkegårdene, stell av graver og lystenning. Det er svært gledelig å høre at mange som besøker Ullensaker kirkegård også

benytter seg av muligheten til å gå inn i kirken for å be, tenne lys og sitte i stillhet. **Åpen kirke** på tidspunkter da mange besøker kirkegården, bør også utprøves i Furuset.

Antall **vigslar** varierer fra år til år, med mellom 6 til 11 i Furuset og mellom 10 og 19 i Ullensaker. Kirkelig vigsel styrker ekteskapet som en forpliktende organisering av samlivet og øker kirkens kommunikasjon med mennesker i en viktig livsfase.

Sang og musikk er en helt sentral del av kirkens gudstjenestefeiring, tilbedelse og kulturformidling. Soknene i Ullensaker og Furuset er preget av en bred kirkemusikalsk virksomhet av svært høy kvalitet. Det er en grunnleggende styrke at det kirkemusikalske arbeidet bærer preg av et utstrakt samarbeid med lokale aktører. I Furuset skjer dette blant annet gjennom **SFO-korene** på Algarheim og Nord-Kisa skoler, og i Ullensaker gjennom en rekke **samarbeidspartnere** knyttet både til det ordinære gudstjenestelivet og den utstrakte konsertvirksomheten. **Kortilbudet** favner bredt for ulike aldersgrupper, og det er en særlig styrke at korene regelmessig bidrar i gudstjenestene.

Begge soknene har misjonsavtaler med organisasjoner som er tilknyttet **Samarbeid Menighet og Misjon (SMM)** – Furuset med Det Norske Misjonsselskaps arbeid i Mali, og Ullensaker med Normisjons virksomhet i Nepal. Slik styrkes bevisstheten om at lokalkirken i Ullensaker og Furuset er en integrert del av den verdensvide kirke.

Undervisning: Dåp og trosopplæring

Dåpen er kirkens grunnleggende rituelle handling, ofte en stor familiebegivenhet og en viktig tradisjonsbærer. Det andre strategiske målet for Den norske kirke i Borg er derfor at flere søker dåp og deltar i trosopplæring.

Antallet dåp i de to soknene i 2017 var til sammen 105. Antallet dåp har holdt seg relativt stabilt de siste fem årene. Også her i Ullensaker og Furuset ser vi en økende tendens til at foreldre som er medlemmer i Den norske kirke ikke bringer barna sine til dåp. Menighetsrådene utfordres til å tydeliggjøre situasjonen i soknene og å enda høyere prioritere invitasjoner til dåp av mennesker i alle aldre.

Medlemsregisteret må brukes aktivt så langt det er lovlig, og hjemmebesøk når medlemmer har født barn kan vurderes. Andre tidspunkter for dåp enn hovedgudstjenesten kan også prøves ut.

Vi har de senere årene sett en økende tendens til at dåpen har blitt en stor familiebegivenhet med betydelige kostnader for mange. Det er fint at mange deltar, men i en kommune med et betydelig antall husstander med lav inntekt, må kirken samtidig i kommunikasjon, forkynnelse og tilrettelegging hele tiden formidle og understreke at dåpen er en inkluderende handling der det ikke settes noe krav til økonomiske ressurser for å bringe barna til dåp

Kirkens trosopplæringsreform har som mål at alle barn som tilhører Den norske kirke i alderen 0-18 år skal få en grunnleggende erfaring i kristentroens praksis og innhold. Oppslutningen om de nasjonale breddetiltakene i Ullensaker og Furuset er meget god både når det gjelder utdeling av 4-årsbok (Furuset 47%, Ullensaker 38% i 2017) og Tårnagenter (Furuset 39%, Ullensaker 25% i 2017), mens oppslutningen om Lys Våken er mer variabel (Furuset 21%, Ullensaker 2% i 2017).

Det er etablert gode ordninger for samarbeid mellom soknene i fellesrådsområdet hvis det er få påmeldte, slik at man i stor grad unngår å avlyse tiltak. Det er også meget positivt at det er en høy bevissthet om å knytte trosopplæringstiltakene til kirkerommet, noe som er avgjørende for gjenkjennelse og forankring når barna skal leve og vokse enda dypere inn i den kristne tros mysterier.

Konfirmasjonstiden har høy oppslutning blant målgruppen i begge sokn (Furuset 93%, Ullensaker 75%, til sammen 128 ungdommer i 2017), og vitner om et konfirmantarbeid som er preget av relevans og høy kvalitet. Samarbeidet med HEKTA gir konfirmasjonstiden en ekstra dimensjon, ikke minst når det gjelder konfirmasjonsleirene. Og det er sjelden jeg har hørt så kraftig salmesang som under «Deg være ære» på slutten av ungdomsgudstjenesten onsdag kveld!

Det er med andre ord ingenting som tyder på at konfirmasjonsforberedelsene i vår tid blir opplevd slik som futen i Ullensaker beskrev situasjonen på 1600-tallet, da han kritiserte soknepresten for å «udpapagøie noget som han selv ikke forstår» når han underviste konfirmantene.

Av **kontinuerlige tiltak** er det særlig verdt å nevne den gode oppslutningen om søndagsskolen og speideren i Furuset, og satsningen på Etter skoletid i Ullensaker.

DEN NORSKE KIRKES INVOLVERING I LOKALSAMFUNNET: EN HANDLEKRAFTIG KIRKE

Kirken er ikke sendt til seg selv. Kirken er sendt til verden og menneskene med Ordet om Guds nåde, og formaning til nestekjærlighet og særlig omsorg for de ekskluderte og de som sliter med livene sine. Bispedømmets tredje strategiske mål for Den norske kirke i Borg er derfor at kirken skal være synlig i samfunnet, oppleves som relevant og engasjerer seg i menneskers liv.

Kommunikasjon

Kommunikasjon er en sentral strategi for Den norske kirke i Borg og innebærer å synliggjøre kirken i lokalsamfunnet, bygge kirkens omdømme og legge til rette for dialog med befolkning og aktører.

I fellesrådsområdet er det felles **menighetsblad** for de fire soknene som deles ut til alle husstander. Det er også etablert egne **nettsider**, og det er utstrakt bruk av **Facebook** både for ulike grupper og aktiviteter i soknene. Kirkens tilstedeværelse på **Kløftadagene** er et godt eksempel på medlemskommunikasjon.

Visitasinberetningen understreker at man fremover ønsker å rette et større fokus på kommunikasjon for å synliggjøre kirkens virksomhet og etablere arenaer for dialog med kirkens medlemmer og lokalbefolkningen. Det er prisverdig, for også i Ullensaker og Furuset sokn er det et betydelig utviklingspotensial når det gjelder kirkens tilstedeværelse i det offentlige rom. Vi stiller gjerne bispedømmerrådets ressurser og kompetanse til disposisjon i et slikt utviklingsarbeid.

Diakoni

Vårt gode velferdssamfunn og ekstreme velstandsøkning kan bidra til at vi overser at det alltid, også i vår tid, er mennesker i lokalsamfunnet som strever og har tungt å bære. Sokneprest i Ullensaker gjennom hele 33 år (1762-1795), Johan Rasmus Brandt, engasjerte seg inderlig for befolkningens levekår da et av historiens verste nødsår rammet bygda i 1773. Soknepresten mente at Ullensaker hadde krav på 60 tønner havre fra myndighetene, og sendte en rekke krasse henvendelser til futen. «Futen må ha en grunn til å frata de fattige dette kornet, og dersom grunnen er at jeg har fornærmet ham, kan han jo alltid finne meg og ikke la det gå ut over enker, faderløse og husarme», skrev soknepresten i sin siste, desperat appell. Han ble ikke bønnhørt. Også i dagens Ullensaker er det behov for en kirke som både sier fra og gjør noe for oversette og sårede mennesker i dette lokalsamfunnet.

Hovedtyngden av befolkningsveksten vil bli i Hovin sokn, men også Ullensaker og Furuset blir berørt i betydelig grad. I møte med den omfattende inn- og utflyttingen må kirken samhandle med myndighetene og andre aktører for å virkeliggjøre et lokalsamfunn der alle er inkludert og har mulighet til innflytelse på egen livssituasjon. Kirken må med sine ressurser og sin infrastruktur bidra til kommunens visjon om å videreutvikle gode bo- og oppvekstmiljøer med fokus på aktiviteter, arenaer, møteplasser, tilhørighet og identitet.

Kirkens diakoni har alltid hatt en dobbelt funksjon: å peke på myndighetenes svik, og bidra til at mennesker fikk det daglige brød. I dagens rettighetsbaserte velferdssamfunn er diakonien en svært viktig andre- og tredjelinjetjeneste i samvirke med det offentlige og andre aktører i lokalsamfunnet, slik det allerede gjøres i stor utstrekning innenfor kulturfeltet.

I Den norske kirke har diakonien fire søyler: Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. I Ullensaker og Furuset er det allerede en bred utfolding av disse elementene i de to diakoniplanene. Samarbeid med andre aktører i lokalsamfunnet kan med fordel utvikles enda videre, ikke minst med NAV og kommunens ulike tjenester og programmer.

Nestekjærlighet er tydelig tilstede i **sørgesamtaler** og **gravferdene**, **sorggrupper**, **besøktjeneste**, tilstedeværelse på **bo- og aktivitetssentrene**, **samlivskurs** og deltakelse i kommunens **kriseteam** – som jeg hadde en svært interessant samtale med i løpet av visitasen. Det er også grunnlag for å utvikle samarbeidet med kommunens hjemmetjeneste. Oppstarten av tilstedeværelse der folk befinner seg, f.eks. på Kløfta Senter, er en spennende videreutvikling av samtalearenaene. Kirkens tilstedeværelse på **Ullersmo fengsel** – som jeg også besøkte i løpet av visitasuken – er en svært viktig tjeneste for de medmenneskene blant oss som har særlige utfordringer. Lokalkirken har en særlig rolle i å bistå med kirkelige handlinger, og ledsage fengselets pårørende og ansatte som lever sine liv i lokalsamfunnet.

Inkluderende fellesskap leves ut på **trosopplæringens** mange arenaer, **tilrettelagte gudstjenester**, **åpen kirke**, **innflytterfest**, **Kafé Timeout** og **Åpent hus** med eldretrim – som jeg også fikk være med på i løpet av denne uken. Menighetsrådene i Ullensaker og Furuset bør så snart som mulig vedta å bli **Inkluderende menighet**, som er bispedømmets verktøy som

hjelper lokalkirken til å arbeide målrettet for at inkluderende fellesskap skal gjennomsyre hele kirkens virksomhet, på alle nivåer. Det økende antallet demente er en særlig utfordring.

Kamp for rettferdighet skjer blant annet gjennom deltakelse i **Kirkens Nødhjelps fasteaksjon** og engasjement gjennom **misjonsprosjektene**, men må også utvikles i forhold til de økende forskjellene i Ullensaker der nå over 15% av barna vokser opp i lavinntektsfamilier.

Sertifiseringen som **Grønn menighet**, «**Earth hour**» -konsertene, **høsttakkefestene** og **kildesortering** på gravlundene er gode eksempler på hvordan lokalkirken her i Ullensaker og Furuset bidrar til vern om skaperverket. Bispedømmets satsing på **Håpets katedral** for kraft til å bekjempe plastforurensingen har et godt utviklingspotensial i f.eks. trosopplæringen

Videreutvikling av en handlekraftig kirke i lokalsamfunnet

Det har også ved denne visitasen i Ullensaker kommune vært svært oppmuntrende møter med kommunens politiske og administrative ledelse, og gode og inspirerende samtaler om kommunens tydelige og genuine ambisjoner om å skape et godt lokalsamfunn for alle som bor her.

I møte med fremtidens mange muligheter og utfordringer må det bli en høyt prioritert oppgave for menighetsråd, fellestråd og kirkens ansatte å sette seg grundig inn i kommunens ulike **planverk**, gjennomførte **befolkningsundersøkelser** og **delta i de strategiske drøftingsarenaer** kommunen gjennomfører. Om kort tid vil kommunen offentliggjøre en **levetårundersøkelse** brutt ned på skolekrets nivå. Sammen med Ungdataundersøkelsene og Folkehelseplanen blir den et særlig viktig verktøy for å videreutvikle en fremtidsrettet strategi for hele kirkens virksomhet, og særlig hennes diakoni. Kommunen er også i ferd med å utvikle en **frivillighetsmelding**, og i dette arbeidet må kirken i Ullensaker kommune – med sine 600 frivillige og mange ulike arenaer – være en viktig bidragsyter og medspiller.

Kirkemøtet vedtok på sitt møte i april i år å løfte **kirkens kunst- og kulturuttrykk til et nasjonalt strategimål**. Det bygger på en forståelse av at «kirkemusikk og andre kunstneriske uttrykksformer er integrert i og utvider kirkens forkynnelse, trospraksis og tilbedelse. Kirkerommet er hellig og kan brukes av kunstnere til kunstuttrykk som beveger, utfordrer, åpner opp og utvider horisonten vår», for å sitere Kirkemøtet. Ikke minst i et lokalsamfunn med så store endringer, gir kirkens kulturarbeid en nødvendig forankring, identitet og himmel over hverdagen. Den kirkemusikalske planen for Ullensaker er et godt fundament for å videreutvikle denne dimensjonen ved kirkens liv i årene som kommer.

I dette arbeidet gir kommunens **kulturplan** et godt rammeverk som gir god retning også for kirkens kunst og kulturarbeid. I kulturplanen er kirken tydelig til stede som en sentral arena i kommunens kulturliv, og lokalkirkens kulturvisjon om å være et sted som er tilgjengelig for alle, gjenfinnes i kommunens visjon for kulturlivet i kommunen: «Kultur for alle – hele livet». Det er en naturlig og god utvikling å styrke samhandlingen i soknene slik det felles bookingsystemet og samordning til en «Adventsfestival 2018» er gode eksempler på.

I videreutviklingen av en handlekraftig kirke i lokalsamfunnet vil jeg med bakgrunn i de mange samtaler med ledere i lokalsamfunnet her, løfte frem tre:

Den første utfordringen er omfanget av de **psyko-sosiale utfordringene blant barn og unge** i Ullensaker. Ungdataundersøkelsen på videregående skole fra 2013 oppgir et høyt antall at de har drukket seg beruset (Ullensaker 65%, landsgjennomsnitt 55%), kan skaffe hasj (Ullensaker 54%, landsgjennomsnitt 41%) og har brukt hasj eller narkotika (Ullensaker 14%, landsgjennomsnitt 10%). I Ungdataundersøkelsen blant ungdomsskoleelever fra 2017 avdekkes en økende andel med depressive symptomer (fra 10% i 2011 til 15% i 2016), som erfarer ensomhet (fra 15% i 2011 til 21% i 2016), og som har opplevd voldsbruk (15%, 20% blant gutter, betydelig over landsgjennomsnittet). Denne virkeligheten ble bekreftet i samtalene med **NAV og kommuneledelse**.

En særlig utfordring er den snau halvparten av barn og unge som av høyst ulike grunner ikke deltar i organisert fritids- eller idrettstilbud, flere av dem ufrivillig på grunn av økonomi, sosiale forhold eller prestasjonsangst. Kirken møter en stor del av dem og deres familier i sorgarbeid, konfirmasjonstiden og trosopplæringens mange arenaer. Sammen med skole, kommunale tjenester og andre aktører må kirken utvikle inkluderende møteplasser der alle kan delta uavhengig av økonomiske ressurser og prestasjonsevne. I løpet av visitasen er det innmeldt et økende behov for arenaer der unge kan få veiledning og støtte i møte med de store eksistensielle og identitetssøkende spørsmålene. Den ungdomsdiakonale satsningen **13-20**, med god kommunal støtte, går rett inn i denne utfordringen. Her er samarbeidet med kjøpesentrene og videregående skole sammen med konfirmantarbeidet et sentralt element.

Den andre utfordringen er å forsterke det allerede meget gode samarbeidet mellom skole og kirke, som jeg har fått mange gode tilbakemeldinger på i løpet av visitasen. Skole og kirke har et felles oppdrag i å forsterke et alternativt verdigrunnlag til en ensidig konkurranse- og prestasjonskultur. Samarbeidet er allerede godt forankret blant annet gjennom skolenes deltakelse på lysmessen i Ullensaker kirke før jul, og påskevandring for 1.klassinger og barnehager i Furuset kirke. I forlengelsen av dette bør samarbeidet forsterkes ved **helhetlige rammeplaner for skole-kirke-samarbeid** med barne- og ungdomsskolene. Planen bør orientere seg bredt inn mot kompetansemålene i alle fag. Under visitasen fikk vi et meget godt eksempel på hvordan dette kan gjøres, da 4.klasse fra Borgen skole deltok på konserten «**Den vesle fløyta og det store orgelet**» i Ullensaker kirke. Et naturlig tidsperspektiv bør være å få rammeplaner på plass til 2020, da reviderte læreplaner skal tre i kraft.

En tredje utfordring er å legge til rette for at **innflyttere, innvandrere og flyktninger** i Ullensaker får rom og anledning til å utfolde sine evner, interesser og muligheter i sitt nye lokalsamfunn. Utfordringer gjelder alle innflyttere, men kirken har et særlig ansvar for dem som har lengst vei å gå for å bli en inkludert del av lokalsamfunnet. Det er med tilfredshet jeg forstår at «**Ullensakermodellen**» for inkludering av flyktninger, som jeg ble presentert for i forrige vistas i kommunen i mars 2016, har gitt meget gode resultater. Kirken må tydeligere enn hittil finne sin rolle i dette arbeidet. En hjelp vil være hvis flyktningenes religiøse tilhørighet blir registrert og kirken får melding om dem som ønsker å knytte seg til et trossamfunn, og da særlig de kristne.

Lovpålagt samarbeid mellom kirke og kommune

Samhandlingen mellom kirke og kommune synes meget god, med fruktbare møter mellom kirken og kommunens ledelse, preget av en felles bevissthet om gjensidig avhengighet. I tillegg til forutsigbare rammer for drift, bidrar kommunen med et årlig fritt investeringstilskudd på kr 700.000,-. Det er fornuftig at kommunen og kirken nå skal i gang med å utarbeide grundige tilstandsrapporter for kirkebyggene slik at man får en god oversikt over fremtidige vedlikeholdsbehov. Det gjør det enklere å planlegge.

Kirkebyggene og gravlundene fremstår som praktfulle og velholdte helligsteder i bygdene. Siden forrige visitas har Furuset kirke fått nytt lydanlegg med høreslynge, og gravlundskapasiteten er utvidet, blant annet med eget gravfelt for muslimer og det er anlagt anonym minnelund, med planer for navnet minnelund. Den mest akutte utfordringen er den utilfredsstillende toalett kapasiteten for rullestolbrukere i Furuset kirke. Dette må adresseres for å sikre det lovpålagte kravet til universell utforming.

Også Ullensaker kirke fikk nytt lydanlegg i 2017, og arbeidet med å finansiere et kororgel er vedtatt i menighetsrådet, noe som vil løfte Ullensaker kirke til en praktfull arena for kor i hele kommunen.

Det ble bygd handicaptoalett i Ullensaker kirke 2012 og frem mot 2023 er det planlagt en større utvidelse av gravlundene som også vil gi større parkeringskapasitet.

STAB, RÅD OG UTVALG

I løpet av visitasen hadde jeg spennende samtaler med menighetsrådene i Ullensaker og Furuset. De folkevalgte i menighetsrådene har en overordnet strategisk rolle i å utvikle lokalkirken for alle hennes dømte medlemmer og gi de ansatte rom og retning for kirkens misjon i Ullensaker og Furuset. I den globale misjonsbevegelsen legges det vekt på at kirken bygges fra utkantene av kirke og samfunn. Her i disse soknene vil det bety å legge til rette for dem som sliter med å delta i Ullensakersamfunnet, og dem som ellers ikke er så ofte å se. Menighetsrådene må følge med på kommuneutviklingen med de planer og strategier som legges, og slik bistå de ansatte i en hektisk hverdag å få overordnede perspektiver. Ikke minst bør menighetsrådene bidra til samordnet utvikling av lokalkirken og bruk av hennes ressurser i hele Ullensaker kommune.

Som en del av dette bør **fellesrådet** ta initiativ til en strategisamtale med alle menighetsråd og ansatte i kommunen for å videreutvikle en felles strategi for Den norske kirke i Ullensaker, særlig innenfor diakoni, kultur og skole-kirke samarbeid. Bispedømmerådets strategi er et godt utgangspunkt. En samlet diakoniplan basert på den kommende levekårsundersøkelsen, der kirken deltar i å løse lokalsamfunnets ulike sosiale utfordringer, vil bidra til at diakonenes og diakonimedarbeidernes noe ulik kompetanse får bedre muligheter til utvikling. Tilsvarende vil en helhetlig strategiplan for kirkens kulturarbeid knyttet til kommunens utmerkede kulturplan, styrke kirken som kulturaktør.

Menighetsrådene har også en spennende og svært viktig oppgave foran seg med å forberede neste års **kirkevalg**. Jeg vil oppfordre menighetsrådene til allerede nå å starte rekrutteringen både til menighetsrådsvalget og nominasjonskomiteen til bispedømmerådvalget. Dette er en

svært viktig sak i seg selv, samtidig som det er en stor mulighet til å synliggjøre kirken i lokalsamfunnet.

Kirken i Ullensaker og Furuset er velsignet med en velfungerende, dedikert og engasjert gruppe ansatte. I løpet av visitasen er det ingen som har omtalt sine arbeidskolleger slik en tidligere Ullensakerprest omtalte en kollega på begynnelsen av 1900-tallet: «Til legem en kjempe, til sjelen et barn, med barnets hele umiddelbarhet». Kombinasjonen av et sentralt kirkekontor for hele kommunen og mindre stabsfelleskap ute i sognene synes å fungere godt. Det er mange relativt nylig ansatte medarbeidere og det er viktig å utvikle gode stabsfelleskap både i delstabene og blant alle medarbeidere i lokalkirken i Ullensaker.

En særlig takk til soknepresten i Furuset som etter en kort, men meget vital og god tjeneste, går av med pensjon til sommeren. Han skulle nok gjerne levd på 1800-tallet da sokneprest Hartmann ikke var bundet av pensjonsgrensen og var i svært aktiv tjeneste til han nærmet seg 80 år. Det samme kan sies om prosten som med denne uken har gjennomført sin siste visitas i svært god stil!

Prestene og de øvrige ansatte er preget av en sentralt forankret tro på Jesus og tydelige visjoner for folkekirken. Biskopen har i løpet av visitasen hatt møte med alle ansatte og individuelle tilsynssamtaler med de vigslede medarbeiderne. De er trygt forankret i Den norske kirkes bekjennelse og båret av en dyp motivasjon til å formidle evangeliet i en ny tid og til nye generasjoner. Jeg har i løpet av visitasen satt særlig pris på den gode og varierte forkynnelsen med tydelig Kristus-fokus. Samtalene med kirkevergen har vist en engasjert og kunnskapsrik leder for fellesrådets virksomhet.

Stor takk til soknepresten i Ullensaker som har hatt ansvaret for en innholdsrik beretning, og til alle som har lagt til rette for et utmerket og innholdsrikt visitasprogram, og for mange, gode og ikke minst hyggelige samtaler underveis. For ikke å glemme utmerket servering!

UTGANG

Den norske kirke i Ullensaker og Furuset skal fortsette å være en tilgjengelig, attraktiv og handlekraftig kilde for livstolkning og livshjelp for mennesker i ulike situasjoner og livsfaser.

I fremtiden skal kirken fortsette å være trofast mot oppdraget som er gitt den av kirkens Herre. I felleskap, og under Den hellige ånds ledelse, skal vi så vandre mot den dagen da Gud skal gjøre alle ting nye. Det er løftet om denne Guds fremtid som skal bære vår sendelse til menneskene her i Ullensaker og Furuset – og som kirken gir rom for å erfare i glimt allerede nå.

Må Gud velsigne dere i dette rike oppdraget!

*Atle Sommerfeldt
Borg bispestol
Fredrikstad 29.april 2018*